

ශ්‍රී උප්පුලාදේවී පුරාණ ගල්ලෙන් රජමහා විහාරය පිළිබඳ පුරාවිද්‍යාත්මක අධ්‍යයනයක්

පී. ජී. අයි. එස්. විජේවර්ධන¹

මාතලේ දිස්ත්‍රික්කයේ සීගිරිය ඉනාමළුව ප්‍රධාන මාර්ගයේ පොතානෙන් හැරී අතුරු මාර්ගයක මීටර් 300ක් පමණ ගිය විට හමු වන කුඩා කඳු ගැටයක් මත පිහිටා ඇති පොතාන රජමහා විහාරය හෙවත් ශ්‍රී උප්පුලාදේවී පුරාණ ගල්ලෙන් රජමහා විහාරය පුරාවිද්‍යාත්මක සාධක රැසක් හමු වන සුවිශේෂී ස්ථානයකි. මෙම විහාරය පිළිබඳ අධ්‍යයනය සිදු කරගෙන යාමේ දී අධ්‍යයන ක්‍රමවේදය ලෙස ක්ෂේත්‍ර අධ්‍යයනය මෙන් ම ක්ෂේත්‍ර නොවන අධ්‍යයනය ද සිදු කරන ලදී. මෙම විහාරයේ කටාරම් කෙටු ගල්ලෙන් 10ක් හමු වන අතර ඉන් ගල්ලෙන් කිහිපයක සිදු කරන ලැබූ කැණීම් මගින් මානව ඇටසැකිලි 2ක්, විවිධ සත්ත්ව අවශේෂ මෙන් ම ශිලා මෙවලම් හමු වී ඇති අතර මෙම ස්ථානය හික්ෂුන්ගේ වාසස්ථාන වීමට පෙර ප්‍රාග් මානව ජනාවාසයක් ලෙස පැවති බව පැහැදිලි කර ගැනීමට ඉන් හැකි වී ඇත. සත්ත්ව අවශේෂ ලෙස ගස් බෙල්ලන්, පුළුස්සන ලද කක්කුටු අවශේෂ, මෝරෙකුගේ දතක්, ගල් මාළුවෙකුගේ අවශේෂ, හිපපොටේමස් නම් සත්වයාගේ දතක්, ගෝනා, තිත් මුවා වැනි ක්ෂීරපායී සත්ත්ව අවශේෂ බොහොමයක් හමු වී ඇත. මෙම සතුන් වියළි කලාපයට අයත් වන අතර මෙම සාධක මත මෙහි ජීවත් වූ පැරණි මානවයාගේ ආහාර රටාව පිළිබඳ අවබෝධයක් ලබාගත හැකි ය. ප්‍රාග් ඓතිහාසික මානවයා ජීවත් වූ මෙම ලෙන් අනුරාධපුර සමයේ දී ලංකාවට බුදු දහම ලැබීමත් සමඟ හික්ෂුන් වහන්සේලාගේ ආරාම බවට පත් වී ඇත. මෙම විහාරයේ පිහිටි ගල්තලාවක ස්වාභාවික පොකුණු 7ක් දක්නට ලැබෙන අතර මෙම විහාරයේ ඇති එක් ලෙනක ක්‍රිස්තු වර්ෂ පළමු වන සියවසට අයත් "බක තිස්ස ප්‍රධානියාගේ පුත් තිස්ස ප්‍රධානියාගේ ලෙන" යන අර්ථය සහිත පූර්ව බ්‍රාහ්මී අක්ෂර සහිත ලෙන් ලිපියක් දැකගත හැකි වේ. මෙම ස්ථානයෙහි කාශ්‍යප රජතුමාගේ දියණියක වූ උත්පලවණ්ණා කුමරිය, මෙහෙණියක වී බවුන් වැඩු නිසා මෙම විහාරය උප්පුලාදේවී පුරාණ ගල්ලෙන් රජමහා විහාරය ලෙස හැඳින්වීමට හේතු වූ බවට ජනප්‍රවාදයක් පවතී. වර්තමානය වන විට හික්ෂු ආරාමයක් වසයෙන් ක්‍රියාත්මක වන මෙම උප්පුලාදේවී පුරාණ ගල්ලෙන් රජමහා විහාරස්ථානය ප්‍රාග් ඓතිහාසික මානවයාගේ වාසස්ථාන අවධියේ සිට පසු ව හික්ෂුන් උදෙසා පූජා කරන ලද ලෙන් විහාර දක්වා සංවර්ධනය වෙමින් පැවත ආ පුරාවිද්‍යාත්මක වටිනාකමකින් යුතු විහාර පරිශ්‍රයක් ලෙස පෙන්වා දීමට හැකි ය.

ප්‍රමුඛ පද: පොතාන විහාරය, පුරාවිද්‍යාත්මක ඇගයීම, ප්‍රාග් මානව ජනාවාස

¹ පුරාවිද්‍යා සහ උරුම කළමනාකරණ අධ්‍යයනාංගය, ශ්‍රී ලංකා රජරට විශ්වවිද්‍යාලය, මිහිනිතලේ. isharasw26@gmail.com